

BON VENT, HENRY MILLER, VELL AMIC!

Un cable d'agència, fred i sintètic, dona la notícia de la sobtada mort de Henry Miller. No sé si s'escau parlar de la mort d'un home de 88 anys com a sobtada. Potser fóra millor dir esperada. Però l'instant de la mort sempre és sobtat, tant li fa si ^{hem} té vint anys com si en té noranta. I per a mi, la mort de Henry Miller fou, encara, inesperada. Tinc a la vista les seves darreres cartes, escrites al setembre i octubre de l'any passat amb mà ferma, amb trets enèrgics i amb la murrieria i humor habituals. En una d'elles m'explicava que s'havia divorciat feia uns pocs mesos de Hoki San i que ara anava amb una "vertadera bellesa del Mississippi, que és actriu de cinema i només té 30 anys". I afegia: "I jo en tinc 88. Com Casals i Picasso, what!" Això demostra quin era el seu estat anímic. Una mica més avall consignava a la mateixa lletra: "Els catalans i els bascos estan fent passar un tràngol als espanyols, ¿ nicht wahr?", amb la qual cosa es posa en relleu el grau de lucidesa mental que tenia i com estava amatent als esdeveniments mundials. És evident, també, en aquestes dues frases, la simpatia que sentia pels catalans i el coneixement que del nostre problema n'havia. Quant al seu estat físic, tret de queixar-se de la vista per justificar la brevetat d'alguna carta, tot feia suposar que era excel·lent. Tanmateix, darrerament començà de tenir problemes circulatoris, els quals, segons que sembla, l'han menat a una plàcida mort, en la seva casa de Pacific Palisades, tenint com a única companyia la del seu majordom. La "roca feliç" ha estat engolida per les obscures aigües del no-res. Bon vent, Henry Miller, vell amic!

Ara, però, al mateix indret es dreça la tossa monumental de la seva obra que dista molt de ser una roca monolítica, sinó que més aviat és com una muntanya que espera l'erosió i el puliment que haurà de sofrir amb el pas del temps, com un volcà que ha quedat cobert per tota la lava que vomità: pel magma, els metalls i l'escòria. El frec de les ones del temps aniran arrancant les substàncies impures i cada cop quedaran més al descobert les vetes dels minerals preciosos. Cert és que ell no volia pas prescindir de l'escòria, de les excrescències, del repussall, perquè no creia en el concepte de l'art tradicional, limitat, estret, segons el qual aquests elements

foren inessencials o una nosa per a bastir l'obra artística. Segons ell, el desig de perfecció que els crítics acadèmics propugnen s'assemblaria a la falsa actitud religiosa que només reconeix o desitja allò que és bo. Ell confessava que havia après més d'aquelles coses que són dolentes, perverses, estraletes, que no pas a l'inrevés. D'ací naixia el seu desig de devorar-ho tot, o, dit en d'altres paraules, el desig d'imitar la vida. No pas d'enregistrar o presentar la vida, sinó d'imitar-la, en un mot, d'infondre vida als llibres. L'art suprem per a ell és l'art de viure, de manera que escriure no és sinó el preludi o forma d'iniciació per a aquesta fi. "El temor —deia— que els escriptors o els artistes en general experimenten quan s'acaren amb aquest problema és la possibilitat que desapareixi l'art. El nostre art estimat! Com si hi hagués res que pogués destruir-lo! Com és possible de destruir la pedra angular de la vida? Per què enquimerar-se? Cert és que potser eliminarem els genis d'hivernacle... però, d'altra banda, podem infondre novament sentit artístic a tot allò que veiem, toquem o pensem. Tots podem convertir-nos o reconvertir-nos en artistes! Aquesta és la mena d'immolació (de l'artista) en la qual crec."

L'afany de Miller al llarg de tota la seva vida va ser no tant escriure com arribar a ser escriptor. La clau de tota la seva obra havia de ser la veritat, crua i neta, car pressentia, com després confirmà en les paraules de Jesús, que la veritat ens farà lliures. I si bé, de primer, considerà que havia de dir la veritat respecte a ell mateix, al seu dolor, a la tragèdia amb June, als efectes que l'experiència exercí en la seva ~~vida~~ ànima, després es proposà de dir la veritat respecte als altres, respecte al món. Això hauria de constituir una trampa, per tal com aleshores, encara que no es vulgui, ^{hom} se situa per sobre el món i, per contrarestar aquesta tendència, procurarà sempre de rebaixar-se. D'ací neix la gran lluita, car la veritat, deia, és una espasa nua que pot traspasar de part a part. Amb aquesta arma, ell, que tant amava la ~~la~~ veritat, havia de lluitar contra la mentida del món. Això no vol dir, però, que covés l'esperança de canviar el món. En tot cas, covava l'esperança de canviar la seva pròpia visió del món. "Vull ser cada vegada més jo mateix —confessava—, per ridícul que això pugui semblar."

En donar l'últim comiat a l'home que fou Henry Miller i restar acarat amb la seva obra, penso que, anys a venir, quan ^{hom} vulgui historiar la nostra folla època; quan ^{hom} vulgui saber com era l'home d'avui; quan vulgui saber quins temors l'assetjaven, quines angoixes l'atenallaven, a quines disbauxes dels sentits es lliurava; quan vulgui saber com estava organitzada la societat, quins abusos derivaven del poder dels governants; quan vulgui assabentar-se dels crims més vergonyants, comesos en massa, organitzadament, en nom de les teories més absurdes; quan vulgui registrar les conseqüències de les guerres de materials, de les guerres de predomini estadístic, de càlcul fred, del prodigiós caràcter maquinista de les guerres i els efectes que causaren en l'home de la nostra època; quan vulgui esbrinar les il·lusions, els desigs, les ànsies que el menaren a la percaça de la felicitat, de la veritat, d'una mica d'amor; quan vulgui escatir quines foren les batalles que hagué de lliurar per tal de donar naixença a un home nou, a un home lliure, aleshores, doncs, no podrà deixar d'immergir-se en l'obra de Henry Miller, en el Llibre de la seva vida, aquesta obra monumental que és la crònica esborronadora de la vida d'un home del segle XX, d'un home que va tenir la valentia de despullar la seva ànima en públic, perquè sabia que, a la llarga, aquells qui presenciïn aquest espectacle, o bé hauran de reaccionar tot lliurant-se immediatament a crear el món nou on pugui trobar cabuda l'home nou, l'home verament lliure, o bé hauran d'enfollir incapaços de resistir la visió aterridora de l'ànima nua d'un home que mostrà les cicatrius obertes i sagnants que li produïren les arestes esmolades de l'enclusa de la Vida.

Jordi Arbonès